

صاحب نظران علم و فناوری در گفت و گو با بازار کار مطرح کردند؛

ستفا؛ از نهاد حمایتی تا معماری اقتصاد دانش بنیان

این است که چه نهادی می تواند این مسیر پرگسست را به یک زنجیره منسجم تبدیل کند. بخش مهمی از گفت وگوهای انجام شده، به همین مسئله اختصاص دارد و در آن، ستفا نه صرفاً یک نهاد حمایتی، بلکه بازیگری میانجی و معمار اکوسیستم معرفی می شود. باباخان ستفا را بالقوه «معمار زنجیره تجاری سازی» می خواند؛ نهادی که میان دانشگاه، صنعت، سرمایه، بازار و کارآفرین پیوند می زند. او تجاری سازی را فرایندی چندبعدی می داند: بازار، سرمایه، فناوری، مدیریت، مالکیت فکری، استانداردها و شبکه سازی.

سخنمندی نقش ستفا را در سطح نهادی تعریف می کند: «ستفا باید چارچوب همکاری، قواعد مالکیت فکری و استانداردهای تعامل میان دانشگاه، شرکت، سرمایه گذار و صنعت را سامان دهد.» او این سازمان را «جعبه دنده» بازیگران ناهمگون زیست بوم و «نخ تسبیح» اتصال جزایر نوآوری به زنجیره ارزش ملی توصیف می کند.

خان احمدی ستفا را حاصل «اندیشه درست جهاد دانشگاهی» برای تجاری سازی، توسعه بازار و اشتغال دانش آموختگان می داند و بر تکمیل حلقه مفقوده میان تولید دانش، نوآوری و خلق ارزش اقتصادی تأکید می کند. محمدحسن آزما، مدیرعامل سابق صندوق کارآفرینی و اشتغال بنیاد شهید و امور ایثارگران، ستفا را «معمار اکوسیستم ملی نوآوری» می نامد؛ سازمانی که باید سرمایه علمی را به ثروت ملی، اشتغال پایدار و اقتدار فناورانه تبدیل کند.

فاطمه عزیزخانی، دکترای علوم اقتصادی و پژوهشگر ارشد حوزه کلان دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش های مجلس، نیز بر توانمندسازی تیم های فناور، آموزش کارآفرینی، اتصال به صنعت و تکمیل زنجیره ارزش در مرحله رشد و مقیاس پذیری تأکید دارد.

عابدی مأموریت ستفا را این گونه جمع می بندد: تبدیل ظرفیت علمی کشور به فناوری، اشتغال پایدار و ارزش آفرینی اقتصادی از طریق پیوند مؤثر دانشگاه، صنعت و بخش خصوصی.

در این میان، شهریور موفقیت ستفا را در تبدیل شدن به حلقه اتصال آموزش، مهارت، فناوری و صنعت می بیند.

انجمن های صنفی کارفرمایی استان تهران، اقتدار فناورانه را با کاهش وابستگی، بهره وری، ارزش افزوده، صادرات و اشتغال باکیفیت می سنجد، نه با شمار مقاله. دکتر علی حسین شهریور، مشاور وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و فعال حوزه آموزش های فنی و حرفه ای، نیز تأکید می کند دانش زمانی به اقتدار تبدیل می شود که به فناوری، محصول، خدمت و ارزش اقتصادی و اجتماعی برسد.

دکتر حسین باباخان، مدیرعامل صندوق پژوهش و فناوری استان البرز، معتقد است اقتدار علمی زمانی محقق می شود که دانش از مرحله مقاله، پایان نامه و نمونه آزمایشگاهی عبور کند و به فناوری، محصول، بازار و ارزش اجتماعی و اقتصادی برسد. او می گوید: تعداد مقالات و اختراعات به تنهایی معیار کافی برای قدرت علمی کشور نیست؛ شاخص واقعی، تولید محصول قابل عرضه، کاهش وابستگی، صادرات و حل مسائل ملی است.

دکتر جواد سخنمندی، استاد پیشکسوت کارآفرینی و معاون آموزشی سازمان جهاد دانشگاهی خراسان رضوی، اقتدار علمی را حاصل پیوند علم، فناوری، نوآوری، سرمایه انسانی، دانشگاه، صنعت و حکمرانی می داند و نقش تجاری سازی را در این مسیر «حیاتی» توصیف می کند.

برآیند این دیدگاه ها نشان می دهد که درک تازه ای از اقتدار علمی در حال شکل گیری است؛ درکی که در آن، مقاله و اختراع تنها نقطه آغاز هستند، نه مقصد نهایی. در این چارچوب، دانش زمانی به قدرت ملی تبدیل می شود که بتواند در قالب محصول، خدمت، اشتغال، صادرات و حل مسئله اجتماعی و اقتصادی بروز پیدا کند. بر همین اساس، مأموریت ستفا نیز نمی تواند به تسهیلات دهی یا حمایت اولیه از ایده محدود بماند، بلکه باید ناظر به مدیریت یک زنجیره کامل باشد؛ زنجیره ای که از شناسایی نیاز آغاز می شود و از پژوهش، توسعه فناوری، نمونه سازی، اعتبارسنجی بازار، تأمین مالی، تولید، فروش و صادرات عبور می کند.

ستفا؛ فراتر از حمایت، در نقش معمار اکوسیستم

اگر دانش باید به محصول و بازار برسد، پرسش بعدی

تجاری سازی فناوری دیگر پایان خط پژوهش نیست؛ امروز یکی از معیارهای اصلی سنجش اقتدار علمی، توان اقتصادی و ظرفیت اشتغال زایی کشورها به شمار می رود. در واقع، فاصله میان «تولید دانش» و «خلق ارزش» همان نقطه ای است که بسیاری از نظام های علم و فناوری در آن سنجیده می شوند. در آستانه چهل و ششمین سالگرد تشکیل جهاد دانشگاهی، «بازارکار» در گفت وگو با جمعی از کارشناسان و صاحب نظران، مسیر پیش روی سازمان تجاری سازی فناوری و اشتغال دانش بنیان (ستفا) جهاد دانشگاهی را بررسی کرده است. پیام مشترک این گفت وگوها روشن است: مسئله اصلی اقتصاد دانش بنیان ایران، نه کمبود دانش است و نه فقدان نهاد حمایتی؛ مسئله، گسست میان دانشگاه، صنعت، سرمایه، بازار و حکمرانی است. از همین رو، ستفا اگر بخواهد در این میدان نقش آفرین باشد، باید فراتر از یک نهاد پشتیبان یا توزیع کننده حمایت حرکت کند و به هماهنگ کننده، بازارساز و توسعه دهنده زنجیره نوآوری بدل شود.

این گزارش، تلاشی است برای فهم انتظارات، ظرفیت ها و نقش مطلوبی که صاحب نظران برای این سازمان قائل اند. به بیان دیگر، مسئله اصلی در این گفت وگوها این است که ستفا در زیست بوم علم، فناوری و اشتغال کشور، چه جایگاهی باید داشته باشد.

دانش وقتی اقتدار می آورد که به محصول برسد

دکتر معصومه خان احمدی، مدیرکل دفتر سیاست گذاری، برنامه ریزی و توسعه فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معیار اصلی را «لمس بودن اثر فناوری برای جامعه» می داند: «رقابت کشورها دیگر فقط بر سر تولید علم نیست؛ بر سر تبدیل دانش به فناوری، فناوری به اقتصاد و اقتصاد به رفاه و امنیت است.»

مهندس سیدسجاد سادات رسول، مدیر مرکز رشد جامع پارک علم و فناوری البرز، بازار را شاخص نهایی اثربخشی علم معرفی می کند و معتقد است محصول فناورانه وقتی ارزش واقعی پیدا می کند که وارد بازار شود، نیاز مشخصی را پاسخ دهد و در رقابت سهم بگیرد.

از منظر بخش خصوصی، رحیم عابدی، رئیس کانون